

Niedźwiedź brunatny to jeden z największych ładowych drapieżników Ameryki Północnej. Alasce zamieszkują dwa jego podgatunki: grizzly (*Ursus arctos horribilis*) oraz kodiak (*Ursus arctos middendorffi*). Pomędzy tymi podgatunkami występują istotne różnice w genetyce, budowie zewnętrznej oraz przyzwyczajeniach pokarmowych.

Niedźwiedź

Ocenia się, że na terytorium tego stanu występuje od 35.000 do 45.000 niedźwiedzi brunatnych, co stanowi ponad 98% populacji Stanów Zjednoczonych oraz ponad 70% całej populacji Ameryki Północnej. Oficjalne dane statystyczne mówią, że na południu Alaski zagęszczenie niedźwiedzi jest tak duże, że jeden osobnik przypada na 2 km² powierzchni terenu, podczas gdy na Dalekiej Północy, w ubogim ekosystemie tundry, jeden niedźwiedź brunatny przypada aż na 800 km² łądu.

Na wyspie Kodiak

Największe spośród wymienionych są niedźwiedzie zamieszkujące wyspę Kodiak (ok. 3000 osobników), które żyją w izolacji od kontynentalnej populacji niedźwiedzi od przeszło 12.000 lat. Są znacznie masywniejsze i większe od swych pobratymców z gór, gdyż ich dieta opiera się na bogatym w białko oraz tłuszcz mięsie lososi. Mają również znacznie łagodniej-

szy charakter, prawdopodobnie dlatego, iż o wiele łatwiej jest im zdobyć pożywienie. Największą wagę osiągają w okresie wędrówek lososi na tarło, tj. pod koniec lata oraz jesienią i wtedy największe samce mogą ważyć nawet 700 kg, choć osobniki przeciętnej wielkości ważą od 370 do 630 kg, a samice od 180 do 320 kg. Czaszka takiego potężnego samca może mieć blisko 50 cm długości oraz 30 cm szerokości,

ang. oznacza straszliwy, podobnie jak z łac. *horribilis*).

Jednak opowieści o wyjątkowej agresywności niedźwiedzi grizzly wobec ludzi wydają się być nieco przesadzone. Oficjalne statystyki podają, że w latach 1900-1985 zginęło na Alasce 20 osób zaatakowanych przez niedźwiedzie, a równocześnie tylko w okresie 1975-85 zginęło 19 osób pogryzionych śmiertelnie przez dzdżiczące psy. Na wyspie Kodiak, gdzie niedźwiedzie brunatne występują w największym w całej Alasce zagęszczeniu, z łap niedźwiedzia nie zginął żaden człowiek w ciągu ostatnich 30 lat, a w trakcie ostatnich 75 lat tylko jeden.

brunatny –

a on sam, gdy stanie na tylnych łapach, osiąga nawet 3,1 m wysokości.

Grizzly: prawda i mity

Drugim podgatunkiem niedźwiedzia brunatnego występującym na Alasce jest cieszący się złą sławą grizzly, zamieszkujący wnętrza łądu, a zwłaszcza tereny góryste. Grizzly są znacznie mniejsze od swoich nadmorskich pobratymców, ale skromniejsze gabaryty nadrabiają większą agresywnością oraz mobilnością. Nazwa *grizzly* (z ang. szary, siwy) nie tylko odnosi się do koloru ich futra, które często przybiera barwę płową, ale również jest odzwierciedleniem ponurej sławy, jaką ten drapieżnik cieszył się wśród Indian oraz europejskich pionierów („grisly” z

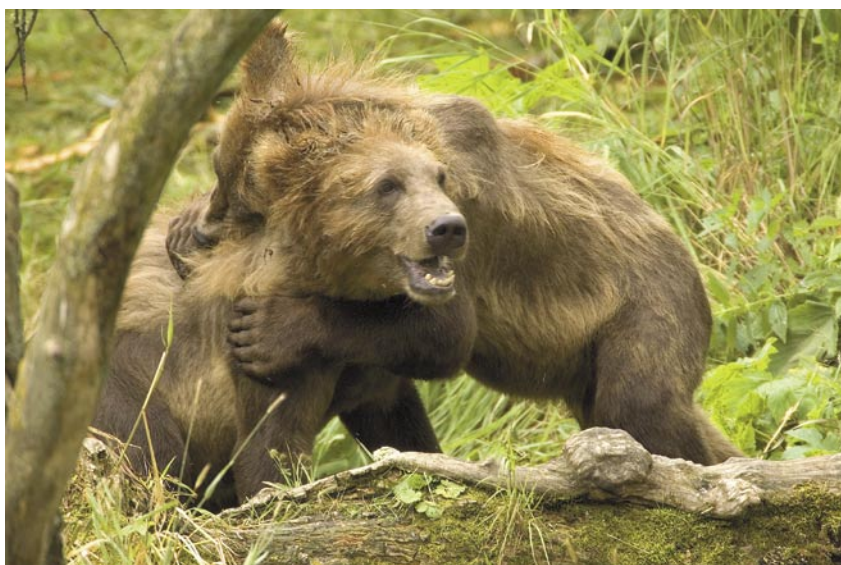
Kodiak objadający się mięsem złapanego lososia. (Fot.: Steve Hillebrand, USFWS)

Skupisko niedźwiedzi brunatnych polujących na lososie. (Fot.: USNPS)

Cechą charakterystyczną grizzly są mocno rozbudowane barki. Ze względu na mniejszą dostępność pokarmu niedźwiedzie te potrzebują do prawidłowego rozwoju rozległych rewirów myśliwskich: samiec od 500 do 1300 km², a samica od 130 do 800 km² prerii, lasów oraz łąk położonych w górach lub w ich pobliżu. Dorosły samiec waży zazwyczaj od 140 do 280 kg, sporadycznie 370 kg, a samice są, podobnie jak u innych niedźwiedzi brunatnych, znacznie mniejsze i ważą niewiele ponad połowę z tego.

Niegdyś niedźwiedzie grizzly zamieszkiwały ponad połowę obszaru Ameryki Północnej, począwszy od Alaski, przez Kanadę, Dakotę, Kalifornię aż po Meksyk. Obecnie jednak ich obszar występowania obejmuje praktycznie tylko Alaskę oraz północno-zachodnią Kanadę, a w pozostałych 48 stanach USA zajmują zaledwie

Młode niedźwiedzie uwielbiają zapasy. (Fot.: Steve Hillebrand, USFWS)

władca Alaski

2% stanu pierwotnego, przez co są tam zagrożone wyginięciem.

Stary niedźwiedź mocno śpi...

Niedźwiedzie brunatne są wszechkożnymi drapieżnikami, ale wbrew powszechnym wyobrażeniom 80-90% ich diety stanowi roślinność, tzn. nasiona traw i turzyc, jagody, dzikie owoce, orzechy oraz korzenie roślin. Treściwym uzupełnieniem wegetariańskiego pożywienia są owady lub ich larwy, ryby oraz mięso ssaków, zwłaszcza tych dużych, takich jak renifery czy losie. Największa ilość mięsa spożywanego przez niedźwiedzie pochodzi z padliny dużych ssaków, w której poszukiwaniu pomaga im doskonały węch. Z kolei długie pazury pozwalają im nie tylko wygrzebywać z ziemi korzonki roślin, ale również rozkopywać podziemne nory w

poszukiwaniu mieszkających tam drobnych ssaków, takich jak np. susły.

Okres godowy u niedźwiedzi brunatnych rozpoczyna się w maju i trwa aż do połowy lipca. W przeciwieństwie do samców, które poszukują partnerek rokrocznie, samice przystępują do godów tylko raz na 3-4 lata, gdy jest wystarczająco dużo pokarmu i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że przeżyją wraz z potomstwem najbliższą zimę. Gdy mija październik dni stają się coraz krótsze i chłodniejsze, ilość oraz jakość dostępnego pokarmu spada do poziomu, na jakim niedźwiedzie nie są już w stanie utrzymać swojej aktywności. Starają się wtedy znaleźć odosobnione miejsce, najczęściej na stoku samotnej góry lub pod korzeniami dużych drzew, gdzie wykopują obszerną jamę.

W organizmie obrosniętego sadłem niedźwiedzia zachodzą fizjologiczne zmiany, po czym miś zapada w stan głębokiego snu, w którym trwa przez większość zimy nic nie jedząc, nie pijąc, korzystając tylko ze zgromadzonych wcześniej zapasów tłuszczu oraz utrzymując stałą temperaturę ciała. To właśnie ten ostatni czynnik odróżnia sen od hibernacji, w której temperatura ciała ulega znacznemu obniżeniu (np. na wschodzie północnych nawet do -3 °C). Ocenia się, że w trakcie zimowego snu niedźwiedzie brunatne tracą do 60% swojej wagi. Na północy Alaski, tam gdzie zimy są długie i ciężkie, niedźwiedzie przesypiają w jamach od 5 do ponad 7 miesięcy każdego roku, ale na obszarach o stosunkowo cieplejszym klimacie, jak np. na wyspie Kodiak, zdarza się nawet, że pojedyncze niedźwiedzie w ogóle nie zapadają w sen, pozostając aktywne przez całą zimę.

W czasie snu, w styczniu lub w lutym przychodzą na świat młode niedźwiadki, najczęściej para, ale zdarza się, że samica rodzi trójkę lub czwórkę potomstwa. Choć zaraz po urodzeniu ważą one mniej niż 0,5 kg i są niemal nagie, to jednak nim opuszczą jamę na przełomie kwietnia i maja, będą już ważyć ponad 9 kg, wykarmione odżywczym mlekiem matki. Zazwyczaj młode niedźwiadki pozostają ze swoją mamą przez 2-3 lata aż uzyskają odpowiednią wielkość oraz samodzielność, ale na obszarach, gdzie dostępność pokarmu jest bardzo ograniczona (północ Alaski) obserwowano przypadki, kiedy matka pozostawała z dziećmi nawet przez 5 lat. Niestety, aż 75% młodych niedźwiedzków nie dożywa wieku 6 lat, giną w czasie ataków dorosłych samców niedźwiedzi lub zostają pożarte przez wilki.

SEBASTIAN BIELAK

Kolejny lososz nerka złapany nad Rzeką Brooksą. (Fot.: USNPS)